

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2010, Volume: 5, Number: 3, Article Number: 4A0031

NATURE SCIENCES

Received: January 2010

Accepted: July 2010

Series : 4A

ISSN : 1308-7282

© 2010 www.newwsa.com

Nalan Altay

Nevzat Gümüş

Dokuz Eylül University

nalankad@hotmail.com

Izmir-Turkey

HEMŞEHRİLİK VE İZMİR'DEKİ HEMŞEHİRİ DERNEKLERİ

ÖZET

Hemşehrilik doğup büyüdüğü yerleşim birimlerinden başka kentlere çeşitli faktörlerin etkisiyle göç etmek durumunda kalan bireylerin, kentte birbirlerini ait oldukları coğrafi mekana göre tanımlamak ve sınıflandırmak için ürettikleri bir ilişki türüdür. Çünkü göç edilen kentteki sivil toplum örgütleri ve bürokratik kurumlar modern demokratik toplumlardaki gibi bir işlev görememektedir. Bu yüzden kente göç edenler karşılaştıkları sorunları kendi kurdukları dayanışma ağlarıyla çözmeye çalışmaktadırlar. Ancak zaman içinde bu dayanışma ağları derneklere dönüşmektedir. Hemşehrilik ve hemşehrilik dayanışması, işlevi ve etkileri çok yönlü araştırılması gereken bir olgudur.

Anahtar Kelimeler: Hemşehrilik, Dayanışma, Hemşehri Dernekleri, Göç, İzmir

COUNTRYMAN AND FELLOW COUNTRYMAN ORGANIZATIONS IN İZMİR

ABSTRACT

Countryman is a type of connection composed to define and classify people who had to migrate from the places where they are born and grown up to other villages by a variety of effects ,according to the geographical regions where they come from. Since the civil society organisations and buerocratic establishments in the places they migrate from don't match with the modern and democratic societies.That's why those who migrate try to solve the problems they face by the help of the nets they establish to cooperate. However, these cooperation nets transform to associations within a period of time. Countryman and the cooperation among the fellowtownsman is a progress whose function and effects have to be searched in detail.

Keywords: Countryman, Solidarity, Fellow Countryman Organizations, İmmigration, İzmir

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Ülkemizde kentleşmenin en önemli özelliklerinden birisi aynı köy, aynı ilçe, aynı il ve çoğu kez aynı coğrafi yöreden göç edenlerin, kentlerin aynı mahalle ve hatta aynı sokakta kümeleşmeleri, [1 ve 2] gerçeğidir. Türkiye’de kırdan kente göç edenler kendilerinden sonra kente göç eden akraba ve yakınlarına da birer model olmakta ve henüz kente göç etmemiş olan akraba ve tanıdıklarının kente göç etmelerinde ve yerleşmelerinde yardımcı olmaktadır.[1] Semte kendilerinden önce gelen akraba ve hemşerilerine yakın olmak, bu yakınları sayesinde kentte ayakta kalmak, birlik ve beraberliği gibi faktörler kentlerimizde aynı coğrafi kökenden gelenleri aynı mahalle ve semtlerde oturmaya itmektedir.

Kentle bütünleşmek kente göç eden birey için önemli bir problemdir. Bu yüzden ülkemiz kentlerinde kente göçen bireylerin kente uyum mekanizmaları daha önce göçenlerce üretilen yardımlaşma ve dayanışma türü desteklerle sağlanmaktadır. Kente göçen bireyin kent toplumunun bir üyesi olmasını sağlayacak mekanizmalardan yoksun olan kentlerimiz, bireye üretim sürecine katılma yollarını açmayarak, kentlere göç edenlerin kendi aralarında çeşitli dayanışma ilişkileri geliştirmelerine zemin hazırlamaktadır.

Hemşehrilik hızlı kentleşme süreci ile beraber göçten sonra ortaya çıkan genel yapısı itibarıyla göç edenlerin kentte ürettikleri bir ilişki biçimidir [3 ve 4] ve özünde aynı kültürel payda olan grupların bir arada, kente karşı ayakta kalma mücadelesini barındırır. Hemşehrilik, memleketleri, doğup büyüdüğü yer aynı köy, aynı ilçe, aynı il ve aynı coğrafi yöre ya da bölge olan ya da aynı coğrafi mekana ait olma hissini taşıyan bireyler arasındaki ilişki ve bağları tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Kentleşme sürecinde kentin sosyo-ekonomik alt yapısının ve kentsel kurumların kentlere göç eden insanların sorunlarını çözmede yeterli olmaması, bireyin kentlileşmesi engellemekte; birey kentin bir parçası, üyesi olamamaktadır. Böylelikle, kente göçen bireyler kendi aralarında dayanışma temeline dayanan ilişkiler kurmaktadır. Kentsel alanlarda dayanışmayı gerekli kılan bir diğer unsur kırdan göçen bireylerin kentte ayakta kalabilmek ve geldikleri yere göre daha iyi koşullara kavuşmak için dayanışmak zorunda oluşlarıdır; çünkü yeni göç edenler için kent, kendisine yabancı unsurların bulunduğu, kırsal çevreyle veya geldiği yerle benzerlik göstermeyen bir alandır. Dolayısıyla birey yabancısı olduğu kent ortamına uyum sağlamak, en azından yalnız kalmamak için kendisi ile aynı kültürel geçmişten gelen bireylerle iletişim kurmaya çalışır. Böylece aynı yerleşim birimlerinden, aynı köy, aynı ilçe, aynı il ve aynı coğrafi yörelerden gelenlerin bir arada toplandığı görülür. Bu durum hemşehrilerin kentsel ortamda bir arada olma reflekslerinin bir ürünüdür.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Hemşehrilik Türkiye’nin yaşadığı hızlı ve düzensiz kentleşmede göç nüfusunun kendi aralarındaki dayanışma ve yardımlaşmayı temsil eden bir olgudur. Hemşehrilik dernekleri de bu olgunun kurumsal yapılanması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan hemşehri derneklerinin ele alınması hemşehrilik olgusunun kurumsallaşma yönünü ortaya koymak için önem taşımaktadır. Çalışmanın Türkiye’nin üçüncü büyük kentinde (İzmir) yapılması da Türkiye’deki hemşehrilik ve hemşehrilik derneklerine yönelik genellemeyi de mümkün kılacaktır.

Bu çalışmada hemşehrilik kavramının anlamı ve içeriği, konuyla ilgili yapılmış çalışmalardan yola çıkarak ortaya konmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu 2000 yılı nüfus verilerine göre İzmir’e yoğun göç veren iller tespit edilmiş; İzmir Valiliği 2005 yılı verilerine göre mevcut hemşehri derneklerinin temsil ettiği iller ortaya çıkarılarak

karşılaştırma yapılmıştır. Hemşehri derneklerinin temel amaçları; İzmir kentinde mevcut hemşehri derneklerine üye 202 katılımcı ile yapılan görüşmelerden yola çıkarak açıklanmaktadır.

3. ANAKONU (SUBJECT)

Hemşehrilik olgusu, aynı coğrafi kökenden gelenlerin, kentsel ortamda birbirlerine destek olmak, karşılaştıkları bu yeni mekanda sorunlarını çözmek, "memleket" lerine özlemlerini gidermek amacıyla kente özgü olduğu düşünülen ve pek çok sosyal bilimci tarafından "tampon mekanizma" olarak nitelendirilen bir ilişki türüdür.

"Hemşehrilik" kavramının anlamı ve işlevi göç eden grupların kültürel özelliklerine, mensubu oldukları toplumsal katmana, göçten sonra kentte yaşanan deneyime bağlı olarak değişir[5]. Hemşehriler kentte karşılaşılan sorunları çözmeye birbirlerine yardımcı olurlar. "Hemşehrilik" gelinen yerde var olmayan, kentte ortaya çıkan bir ilişki tipidir [4]. Hemşehri, aynı köyden, aynı ilçeden, aynı vilayetten, aynı bölgeden göç eden insanların birbirlerine göre konumunu ifade etmek için kullanılan bir terimdir [6].

Hemşehrilik, günlük yaşam içinde birbirini tanımayan kişilerarası iletişimin başlangıcında daha önce birbirlerini tanımayan kişilerce "nerelisin?" sorusuna verilen cevaba göre karşıdakini sınıflandırmak için kullanılır [7]. Hemşehrilerin "memleketleri" ortaktır, hemşehriler memleket dışındadırlar Kentlere göç edenler açısından "memleket" aile toprağı anlamına gelir; ailenin kök saldığı yaşadığı bir yer olup bu açıdan, özlem duyulan bir coğrafyayı ifade eder. Bir başka deyişle hemşehrilik kentle bütünleşme sürecinden kente göç edenlerin kentlerde gerçekleştirdikleri bir ilişki türüdür; memlekettten uzakta olmayla ilişkilidir. Bu noktada memlekettten uzakta olmak memlekettten göç etmiş olmak anlamı taşır. Memlekete (bir yöre, kent, kasaba, köy kimi zaman da bölge) aidiyet üzerine gelişen hemşehrilik ilişkisinde bireyler aynı kültürel geçmiştten gelmenin verdiği güvenle; kentte de kendilerine ortak çıkar ve ortak hedef doğrultusunda bir araya gelirler. Bu açıdan bir kimliği işaret eder.

"Hemşehrilik" gelinen yere ve oradaki geleneksel yapıya özlemi dile getiren ve zaman zaman gelinen yerle ilgili haberleşmeyi de sağlayan bir bilgi ve kültür ağıdır. Hemşehrilik temelinde geliştirilen dayanışma ilişkileri patronaj ilişkilerinden [7] komşuluk ilişkilerine, İzmir'de Mardinli midyeciler örneğindeki gibi aynı iş kolunda hemşehri dayanışmasından hemşehri kahvehaneleri örneklerinde olduğu gibi yüz yüze ilişkilere, genellikle iş adamı çevrelerinin bir araya gelmesi ile oluşan hemşehri vakıflarından, hayırsever kurumlar olarak abul edilen derneklere kadar çok çeşitlilik göstermektedir. Hemşehrilige dayalı ilişkiler, yüz yüze veya teke tek ilişkilerden, komşuluk gibi enformel grup ve cemaat ilişkilerine; enformel grup ve cemaat ilişkilerinden, aynı iş kolunda yoğunlaşmış olmak nedeniyle iş kolundaki hemşehrilerin ortak çıkarlarını korumaya yönelik örgütlenmelere kadar, tamamen enformelle tamamen formal arasında çok çeşitlilik gösterir [8].

Hemşehrilik ilişkilerinin oluşum sürecinde şu faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir:

- **Sosyal-psikolojik faktörler:** Hemşehri kümelenmesi ailelerin kente uyum sağlamalarında, geçinebilmelerinde ve çevreye güven sağlamalarında başka olanaklar çıkıncaya kadar önemli bir tampon mekanizma olarak işlevlik kazanmaktadır. Kümelenme geçekundu dışındaki dünya ile ilişkilerde önemli bir rol oynadığı için varlığını sürdürmektedir [9]. Öte yandan göçen birey için kent kültürel açıdan kendisine benzemeyen insanların bulunduğu bir mekandır. Böyle bir mekanda manevi varlığını kaybetmemek, özünü yitirmemek, memleketinin kültürel değerlerini unutmamak için bir

aidiyet duygusuna ihtiyaç duyar. Bu ihtiyacı karşılayan en önemli unsur hemşehri ilişkileri ve hemşehrilik bağıdır.

- **Kültürel faktörler:** Memleket kentte tutunma mümkün olmazsa dönülebilecek bir sığınma niteliği taşıması itibarıyla önemli bir güvence kaynağıdır. Bu güvenenin bedeli ise yaşamını memleketteki gelenekleri ile birlikte kentte de sürdürme şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan kentte aynı kültürel donanımda olan hemşehriler aracılığı ile memleketle ilişkisini canlı tutarken aynı zamanda memleketteki geleneksel değerlerini kentte de yaşatır.

Kent kültürü ile kırsal kültür arasında yer alan hemşehrilik, kırsal kültüre daha yakın bir yerde görülür. Bu açıdan hemşehrilik, bir "gecekondu" olgusu gibi algılsa da sırf bir "gecekondu" olgusu olarak görmek doğru değildir. Belli bir sosyal ilişki ağı içerisinde kırsal bir arka plana sahip olan cemaat tipi topluluklar, süreç içinde kentle uyumlu bir içerik kazanarak bir çeşit kentsel cemaat niteliği taşımaya başlamışlardır. Bu tür ilişki ağlarının kente uyum sağlamak, tutunmak, kentle bütünleşmek açısından bir ara-tampon mekanizma işlevi gördüğünü belirten çalışmalar da mevcuttur [10, 11 ve 3].

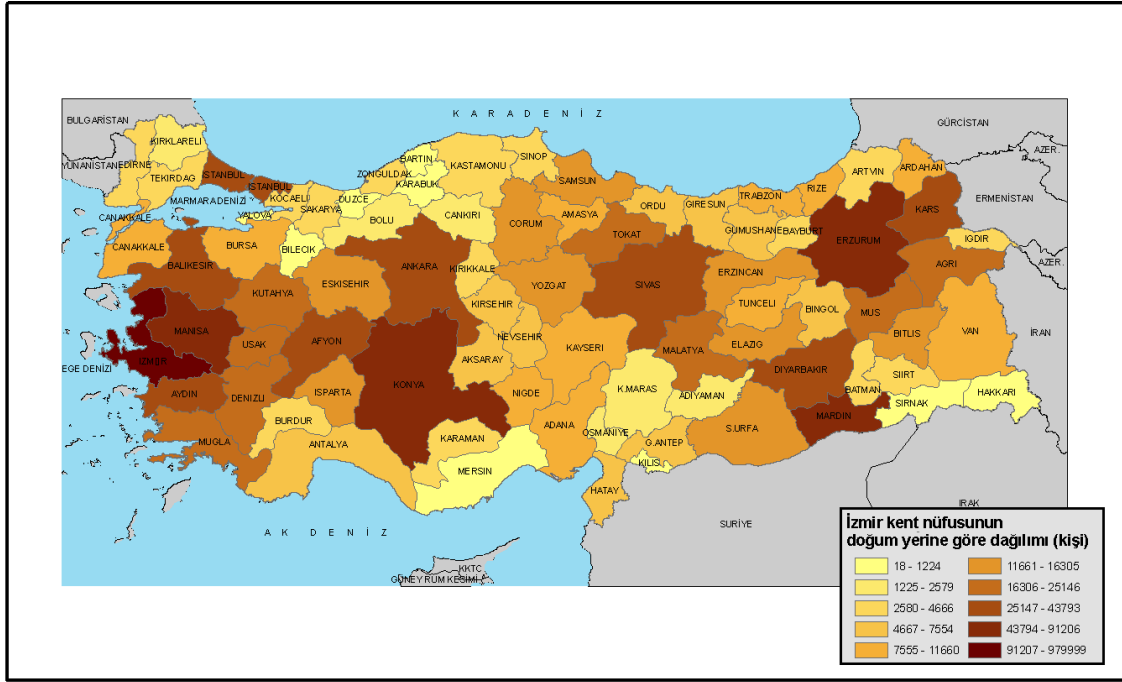
3. Ekonomik faktörler: Hemşehrilik bağının en önemli özelliği ekonomik işlevidir. Çünkü kente gelenlerin en çok karşılaştığı sorun iş ve konut bulma konusundadır. Diğer taraftan yapılan çoğu alan çalışmasında kente göçenlerin en önemli göç etme nedeni ekonomiktir. Örneğin, Tatlıdil köyden ayrılış nedeni olarak geçim sıkıntısına, [12] Kartal araştırmasında kente gelişin en önemli nedeninin ekonomik olduğuna [13] Sevgi en önemli göç nedeninin ekonomik faktörlere bağlı olduğuna [14] Kongar, göçe neden olan en önemli etkenin ekonomik olduğuna [2] işaret etmektedirler. Geçim sıkıntısı veya iş bulma, daha iyi ve güvencesi olan bir işte çalışma düşüncesiyle kente göç eden bireyler için hemşehrilik önemli bir dayanışma kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı şekilde konut bulma-yapma, ya da arsasını temin etme gibi maddi unsurlarda bir hemşehri dayanışmasını gerekli kılmaktadır.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Aynı coğrafi mekandan göç etmenin verdiği karşılıklı güven, hemşehrilik ilişkilerinin temelini oluşturmaktadır. Bu açıdan enformel hemşehrilik ilişkileri, bir devlet kurumunda işlerin kolaylaştırılmasını sağlamak için bir tanıdık bulmak, tayin, iş bulma- işe girme, kariyer yapma, gibi pek çok işleve sahiptir. Akraba ve hemşehrilerin kendi aralarında yardımlaşmaları sayesinde ortaya çıkan bu enformel dayanışma ağları kentsel alanda göç öncesi ilişkilerin sürdürülmesini mümkün kılmakla beraber göç sonrası bireyin kente uyum sürecinde de etkili olmaktadır. Süreç içinde bu dayanışma ağları derneklere dönüşmektedir. Hemşehri dernekleri etrafında toplanan insanları hemşehriler olarak bir araya getiren temel faktör ortak çıkarlar ve ortak hedeflerin olması, kentte var olan gücünü arttırmaktır. Bu açıdan hemşehri dernekleri aynı zamanda hemşehrilik cemaatleri içinde liderlerin veya lider adaylarının birbirleri ile yarıştıkları toplumsal mekanlardan biridir [7].

İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı 2006 yılı verilerine göre Türkiye'de hemşehri dernekleri sayısı 8.135.e ulaşmıştır. Bunun yanında özellikle İstanbul'da son yıllarda hemşehri derneklerinde önemli bir artış gerçekleşmiştir. 1997 yılında 1922 adet hemşehri derneği var iken [15] 2006 yılında bu sayı 3.876.ya ulaşmıştır. Son 10 yıllık dönem içinde İstanbul'daki dernek sayıları yaklaşık iki kat artış göstermiştir. Türkiye'de toplam derneklerin yaklaşık %5'i hemşehri derneklerinden oluşmaktadır [16].

İzmir valiliğinin 2004 yılı verilerine göre İzmir'de 1000'in üzerinde dayanışma derneği mevcuttur. Ancak bunlardan çoğu cami yaptırma, ihtiyaç sahiplerine yardım, meslek ve Balkan göçmenlerinin kurduğu dayanışma dernekleridir. Bunlardan 246 tanesinin hemşehri derneği olduğu tespit edilmiştir; Söz konusu hemşehri derneklerinin hangi yörelere ait olduğu incelendiğinde, İzmir'e yoğun biçimde göç veren bölgelerle paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. İzmir kentine en çok göç veren illerin başında Erzurum ili gelmektedir (Şekil 1). Bu ilden göç edenlerce kurulan hemşehri derneklerinin sayısı ise 35'i bulmaktadır. İzmir nüfusu içinde önemli bir payı olan Konya ilinden gelenlerin kurduğu dernek sayısı 17 ve Kars ilinden göçenlerce kurulan dernek sayısı 16'dır. Sivas ilinden göç edenlerce kurulan dernek sayısının ise 14 olduğu görülmektedir (Tablo 1).

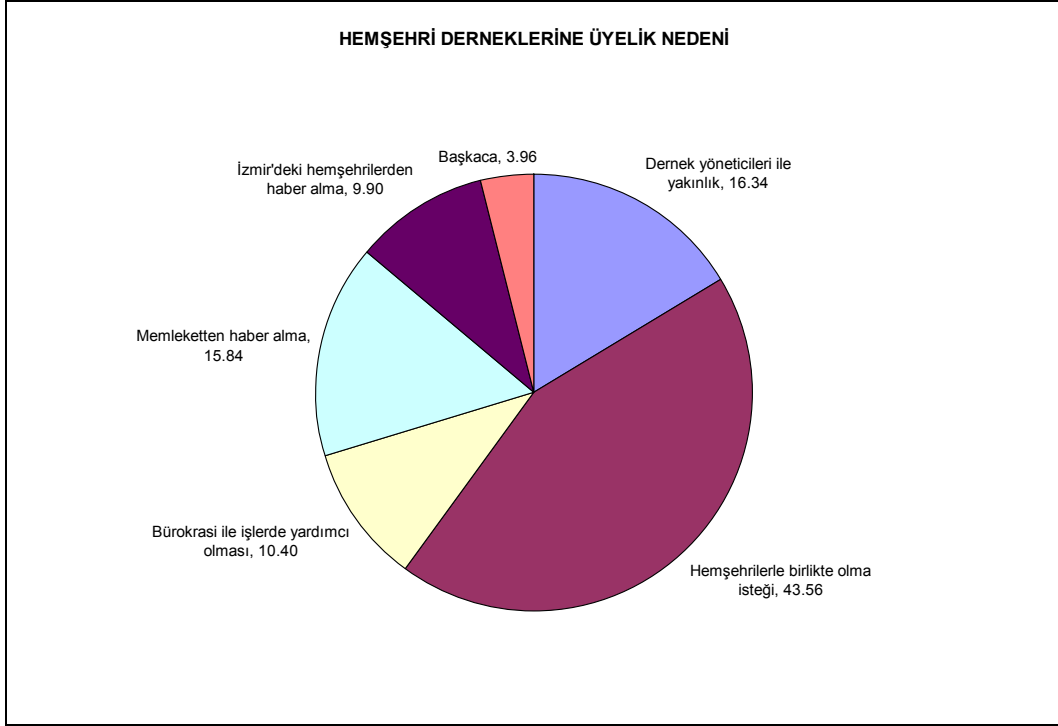
Şekil 1. İzmir'de nüfusun doğum yerine göre dağılımı (Kaynak: TÜİK 2000 Genel Nüfus Sayımı)

(Figure 1. Distribution of population according to birthplace in İzmir) (Reference: TÜİK Census Population 2000)

İzmir'de mevcut hemşehri derneklerine üye 202 katılımcı ile yapılan görüşmelerde üyelik nedeni hemşehrilerle birlikte olma isteğidir (%43,56). Dernek yöneticileri ile yakınlık, memlekette haber alma, bürokrasi ile olan ilişkilerde yardımcı olunması ve İzmir'deki diğer hemşehrilerle ilişki kurmak dernek üyeliğinde etkili olan faktörlerdir (Şekil 2). Ayrıca ihtiyaç sahiplerine burs, barınak, yiyecek v.b. yardım sağlamak; ekonomik açıdan kentin rekabetçi ortamında gücünü arttırmak (örneğin; bir esnafın müşteri sayısını çoğaltması); memlekete hizmet götürmek, tayin olma- iş bulma gibi bürokratik işlerde yardımcı olmak.

Tablo 1. İzmir'de yöresel dayanışma örgütlerinin temsil ettiği iller ve oransal dağılımı (Kaynak: İzmir Valiliği Dernekler Masası, 2005)
(Table 1. Organization representing the province of regional solidarity and the proportional distribution in İzmir) (Reference: İzmir Governorship Associations Panel, 2005)

İL	Dernek sayısı	Toplam İçindeki Oranı (%)	İL	Dernek sayısı	Toplam İçindeki Oranı (%)
Adana	3	1.22	Kastamonu	1	0.41
Adıyaman	3	1.22	Kayseri	5	2.03
Afyon	6	2.44	Kırkkale	1	0.41
Ağrı	2	0.81	Kırşehir	3	1.22
Aksaray	1	0.41	Konya	17	6.91
Amasya	3	1.22	Kütahya	4	1.63
Antalya	3	1.22	Malatya	5	2.03
Ardahan	4	1.63	Manisa	7	2.85
Aydın	4	1.63	Mardin	3	1.22
Balıkesir	5	2.03	Muğla	3	1.22
Bayburt	7	2.85	Muş	6	2.44
Bingöl	1	0.41	Nevşehir	1	0.41
Bitlis	2	0.81	Niğde	4	1.63
Burdur	1	0.41	Ordu	2	0.81
Çorum	7	2.85	Rize	1	0.41
Denizli	3	1.22	Samsun	1	0.41
Diyarbakır	4	1.63	Siirt	1	0.41
Elazığ	3	1.22	Sinop	1	0.41
Erzincan	4	1.63	Sivas	14	5.69
Erzurum	35	14.23	Şanlıurfa	4	1.63
Eskişehir	1	0.41	Tokat	4	1.63
Giresun	3	1.22	Trabzon	3	1.22
Gümüşhane	5	2.03	Tunceli	2	0.81
Hakkari	1	0.41	Trakya	1	0.41
Isparta	5	2.03	Uşak	4	1.63
K.Maraş	3	1.22	Van	1	0.41
Karadenizliler	4	1.63	Yozgat	4	1.63
Karaman	3	1.22	Zonguldak	1	0.41
Kars	16	6.50	TOPLAM	246	100

Şekil 2. Hemşehri derneklerine üye olmanın nedenleri
(Figure 2. According to the organizations to join fellow countryman cause)

Karadağ tarafından yapılan bir çalışmada da hemşehri derneklerine üyelik nedenleri memleketteki kültürel değerlerin yaşatılması ve göç sonrası kuşaklara tanıtılıp sevdirmesi, kente göç eden hemşehrilerinin kentte sosyal ve ekonomik açıdan yalnız kalmalarına engel olunmasıdır. Ayrıca göçle gelen hemşehrilerinin özellikle bürokratik sorunlarının (eğitim, sağlık, istihdam) çözümlenmesine yardımcı olmak, İzmir'de yaşayan hemşehrileri arasındaki bağları ilişkileri güçlendirmek amacıyla yemek, gezi, sergi ve kermesler düzenlemek; etkinliklerden elde edilecek gelirle, yardıma muhtaç hemşehrilerine maddi yardımda bulunmaktadır [17].

Nitekim İzmir anakent sınırları içinde kalan hemşehri derneklerinin kent içindeki dağılımı incelendiğinde demeklerin büyük bölümü, merkez ilçe olan Konak (Karabağlar ile birlikte) sınırları içinde bulunurken, bunu yoğun göç alan ve gecekondular yerleşmelerinin de alansal olarak geniş olduğu Karşıyaka (Bayraklı ile birlikte), Buca, Bornova ilçeleri izlemektedir. Konak ilçesinde Doğu Anadolu'dan göç edenlerce kurulan dernek sayısının yüksekliği dikkati çekmektedir (Tablo 2).

Tablo 2. İzmir’de hemşehri derneklerinin ilçelere dağılımı (Kaynak: İzmir Valiliği Dernekler Masası, 2005)

(Table 2. The distribution of fellow countryman organizations in districts of Izmir) (Reference: İzmir Governorship Associations Panel, 2005)

BÖLGELER	BALÇOVA	BORNOVA	BUCA	ÇİĞLİ	GAZİEMİR	K.YAKA	N.DERE	KONAK	TOPLAM
AKDENİZ BÖLGESİ		2	1					9	12
EGE BÖLGESİ		4				5	2	17	28
DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	3	15	8	3		25	2	45	101
İÇ ANADOLU BÖLGESİ	3	8	5	1		7		25	49
GÜNEY DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	1	1				4		7	13
KARADENİZ BÖLGESİ	2	5	6	1		9	1	12	36
MARMARA BÖLGESİ		1							1
İZMİR		2			1	1		2	6

5. SONUÇ (CONCLUSION)

Hemşehrilik, kente göçün hızlanmaya başladığı dönemlerden günümüze değin kente göçen bireylerin günlük yaşamda sıkça kullandıkları bir kimlik ve aidiyet duygusudur. Kente göçün hızlandığı dönemlerde hemşehrilik ilişkilerinin dernekleşme oranında da ciddi bir yükselme olduğu ortaya çıkmaktadır. Hemşehrilik derneklerinin temel işlevi, kentteki hemşehrileri bir araya getirerek kentte bir güç unsuru oluşturmaktır. Bayraktar [16] ve Kurdoğlu [3 ve 7] tarafından yapılan çalışmalarda da hemşehri derneklerinin bu işlevine dikkat çekilmiştir.

Memleket değerlerini korumak, memleketle iletişimi canlı tutmak, İzmir’de yaşayan hemşehriler arasında iletişimi sağlamak, hemşehri dernekleri aracılığı ile olmaktadır. Bu bulgular Karadağ’ın İzmir’de yaptığı bir araştırmada elde ettiği sonuçlarla örtüşmektedir [17]. İzmir’de hemen hemen göç aldığı bütün illeri temsil eden hemşehri dernekleri bulunmasına rağmen yoğun göç veren illerden göç edenlerce kurulan derneklerin oransal yüksekliği dikkati çekmektedir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Erdoğan, Z., (1978). Kırsal Bölgelerden Ankara Kıbrıs-Bayraktar İlkokulu Gecekondü Bölgesine Göç ve Göç Edenlerin Kentlileşmesi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
2. Kongar, E., (1972). İzmir’de Kentsel Aile. Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları.
3. Kurdoğlu, A., (1989). Toplumsal Değişme Sürecinde Hemşehrilik Dernekleri: İstanbul Örneği. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
4. Erder, S., (1996). İstanbul’a Bir Kent Kondu (Ümraniye). İstanbul: İletişim Yayınları.
5. Önen, E., (1997). Kent Dayanışma ve Hemşehrilik Dernekleri Toplum ve Göç. Ankara: DİE ve Sosyoloji Derneği Ortak Yayını, Sayfa:450-458.
6. Karpas, H.K., (1976). The Gecekondü- Rural Migration and Urbanization. Cambridge University Press, Newyork.
7. Kurdoğlu, A., (2004). Hemşehrilik ve Şehirde Siyaset: Keçiören Örneği. İstanbul: İletişim Yayınları.

8. Tekşen, A., (2003). Kentleşme Sürecinde Bir Tampon Mekanizma Olarak Hemşehrilik Ankara'daki Malatyalılar Örneği. Ankara: DPT, Dış Ekonomik İlişkiler Genel Müdürlüğü, Çok Taraflı Ekonomik İlişkiler Dairesi Başkanlığı Yayın no:2669.
9. Gökçe, B., (1993). Gecekondularda Aileler Arası Geleneksel Dayanışmanın Çağdaş Organizasyonlara Dönüşümü. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
10. Kıray, M., (1964). Ereğli:Ağır sanayiden önce bir sahil kasabası. Ankara: TC Başbakanlık Devlet Plânlama Teşkilâtı.
11. Şenyapılı, T., (1978). Bütünleşmemiş kentli nüfus sorunu. Ankara: ODTÜ Yayınları:27.
12. Tatlıdil, E., (1993). Türkiye'de Kentleşme ve İşgücünün Değişen Nitelikleri. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi Yayını, Sosyoloji Dergisi, Sayı:4, Sayfa: 59-70.
13. Kartal, K., (1978). Kentleşme ve İnsan. Ankara: TODAİ Yayınları No:175.
14. Sevgi, C., (1988). Kentleşme sürecinde İzmir ve gecekondu. İzmir:İzmir Konak Belediyesi Kültür Hizmetleri.
15. Narlı, N., (2002). İlkel Bağlar, Hemşehrilik, Gettolaşma. İstanbul: Bağımsız İletişim Ağı (BİA) Haber Merkezi.
16. Bayraktar, U., (2003). Formelleşen hemşehri dayanışma ağları: İstanbul'daki hemşehri dernekleri. Toplumbilim. İstanbul: Sayı:17, Sayfa:107-118.
17. Karadağ, A., (1998). İzmir Anakent bütününde Kentlileşme Bilinci ve Sosyal Gruplaşmalar. Metropolitan Alanlar Planlama Sorunları Sempozyum Bildirileri. Sayfa: 106-113.